

ΣΧΟΛΙΟ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΗΣ ΠΕΣΕΔΕ ΤΑΣΟΥ ΓΑΚΙΔΗ:

Με το υπ' αριθ. πρωτ. 94292/ΕΥΘΥ738/14.9. 2015 έγγραφό του (με θέμα: «Αντιμετώπιση θεμάτων λόγω κεφαλαιακών ελέγχων») ο Προϊστάμενος της Ειδικής Υπηρεσίας Θεσμικής Υποστήριξης της Εθνικής Αρχής Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ ισχυρίζεται ότι «.... η παρούσα οικονομική κρίση η οποία είχε ήδη αρχίσει να διαφαίνεται από το έτος 2008, δεν μπορεί εύκολα να στοιχειοθετήσει λόγο ανωτέρας βίας επομένως η τραπεζική αργία και οι κίνδυνοι ροής των κεφαλαίων, η επίκληση των οποίων γίνεται γενικώς και αορίστως, εντάσσονται στους εμπορικούς κινδύνους που αναλαμβάνει ο κάθε προμηθευτής και δεν συνιστούν εύκολα ασυνήθεις ή απρόβλεπτες περιστάσεις που υπερβαίνουν το συνήθη ρου του οικονομικού και κοινωνικού βίου».

Η ανωτέρω άποψη, όμως, η οποία –πολύ φοβάμαι- θα χρησιμοποιηθεί από τις διαχειριστικές αρχές με γενική εφαρμογή της, έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις απόψεις της Πολιτείας και της Δικαιοσύνης:

Αφενός ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με την υπ' αριθ. πρωτ.: 54178/7. 7. 2015 Εγκύκλιό του διαπίστωσε ότι «η τραπεζική αργία, για όσο διάστημα συνεχίζεται, εμποδίζει την εκπλήρωση οικονομικών υποχρεώσεων και, ως εκ τούτου, συνιστά λόγο ανωτέρας βίας, η οποία κατά γενική αρχή του δικαίου αναστέλλει την αντίστοιχη υποχρέωση του υπόχρεου και για όσο διάστημα συνεχίζεται η τραπεζική αργία, προκύπτει αναστολή της υποχρέωσης εκπλήρωσης πάσης φύσεως οικονομικών υποχρεώσεων Αυτονόητο είναι ότι με τη λήξη της τραπεζικής αργίας αίρεται και ο σχετικός λόγος ανωτέρας βίας και αναβιώνει η υποχρέωση καταβολής των αντίστοιχων οικονομικών υποχρεώσεων» αφετέρου το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε, με την υπ' αριθ. 3003/2015 απόφασή του, τα εξής: «Κατά γενική όμως αρχή του διοικητικού δικαίου, οι προθεσμίες που

τάσσονται από τον νόμο ή τα δικαστήρια για την διενέργεια διαδικαστικών πράξεων αναστέλλονται, όταν κατά την λήξη τους λάβει χώρα γεγονός που συνιστά ανωτέρα βία. Η αναστολή διαρκεί όσο και το γεγονός τούτο, ενώ λόγους ανωτέρας βίας συνιστούν γεγονότα απρόβλεπτα και αναπόφευκτα, τα οποία εμποδίζουν απολύτως την διενέργεια συγκεκριμένης διαδικαστικής πράξεως. Εξάλλου, κατά το χρονικό διάστημα από 28.6.2015 έως και 19.7.2015, είχε μεσολαβήσει, δυνάμει διαδοχικών πράξεων νομοθετικού περιεχομένου και υπουργικών αποφάσεων, τραπεζική αργία, κατά την διάρκεια της οποίας δεν ήταν επιτρεπτή, κατά τις εν λόγω διατάξεις, η διενέργεια, κατ' εξαίρεση έστω, τραπεζικών εργασιών σχετικών με εκταμιεύσεις για άσκηση ενδίκων βοηθημάτων ή μέσων. Η τραπεζική αργία, δεδομένου ότι εμποδίζει, για όσο διάστημα συνεχίζεται, την εκπλήρωση οικονομικών υποχρεώσεων, που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με την «εκπροσώπηση» των διάδικων ενώπιον των δικαστικών αρχών, συνιστά, για τον λόγο αυτόν, κατά την κρίση του νομοθέτη, γεγονός ανωτέρας βίας, που συνεπάγεται κατά γενική αρχή του δικαίου την αναστολή αντιστοίχων προθεσμιών για την διενέργεια σχετικών διαδικαστικών πράξεων (βλ. και 54178/7.7.2015 εγκύκλιο του Υπουργού Δικαιοσύνης προς τα δικαστήρια εν γένει)».

Με την ίδια αιτιολογία («Έχοντας υπόψη: 1. 6. Το γεγονός ότι διατηρούνται σε ισχύ οι περιορισμοί στην ανάληψη μετρητών και τη μεταφορά κεφαλαίων και ως εκ τούτου παραμένει εξαιρετικά δυσχερής η καταβολή χρηματικών ποσών για την εκπλήρωση υποχρεώσεων απέναντι στο δημόσιο και σε ιδιώτες») οι Υπουργοί Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών με την υπ' αριθ. 49214/21. 7. 2015 κοινή Απόφασή τους αποφάσισαν την αναστολή έως 31 Ιουλίου 2015 (και ήδη έως τέλος Οκτωβρίου 2015) της διενέργειας «κάθε πράξης αναγκαστικής εκτέλεσης, ιδίως της διενέργειας πλειστηριασμών, κατασχέσεων, αποβολών (εξώσεων) και προσωπικών κρατήσεων», καθώς και της υποχρέωσης «έκδοσης και

κατάθεσης, εκ μέρους των δικηγόρων ή των διαδίκων, γραμματίων καταβολής, δικαστικών ενσήμων, εισφορών, ή άλλων, πάσης φύσης, παραβόλων και εξόδων σχετικά με την άσκηση και εκδίκαση ενδίκων βοηθημάτων και ενδίκων μέσων ενώπιον δικαστικών αρχών ή την εκπροσώπηση από συνήγορο ενώπιον αυτών».

Επειδή, όμως, ο ως άνω «επίσημος» χαρακτηρισμός της τραπεζικής αργίας ως γεγονότος ανωτέρας βίας αγνοείται από άλλες υπηρεσίες του δημοσίου (όπως, εν προκειμένω, η Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης της Εθνικής Αρχής Συντονισμού της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων – ΕΣΠΑ) και επειδή η κατά περίπτωση αντιμετώπιση των καθυστερήσεων στην εκτέλεση των έργων θα έχει ως (πιθανότερο) αποτέλεσμα την άνιση μεταχείριση των αναδόχων, είναι απολύτως αναγκαία η άμεση έκδοση εγκύκλιος οδηγίας του Υπουργείου Υποδομών προς τις υπηρεσίες και τους εποπτευόμενους φορείς του ώστε να αποφευχθούν (και) δικαστικές εμπλοκές στα έργα.

Άλλωστε, υπό τις συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την οικονομική κρίση, θεωρώ ότι οποιαδήποτε προσπάθεια κήρυξης έκπτωσης του αναδόχου λόγω καθυστέρησης στην ολοκλήρωση των εργασιών του έργου δεν θα αντέξει στον δικαστικό έλεγχο λόγω αντίθεσής της στη αρχή της χρηστής διοίκησης.

Υπενθυμίζω, τέλος, ότι το Υπουργείο είχε προβεί παλαιότερα, για γεγονότα πολύ πιο ανώδυνα από αυτά που λαμβάνουν χώρα τους τελευταίους μήνες, στην έκδοση εγκυκλίου του προς προστασία των αναδόχων των δημόσιων έργων. Συγκεκριμένα, με αφορμή απεργίες τραπεζικών υπαλλήλων και ιδιοκτητών φορτηγών Δ.Χ. οχημάτων το Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ είχε εκδώσει την υπ' αριθ. 9/2008 (υπ' αριθ. πρωτ. Δ17γ/04/65/ΦΝ 437/30.5. 2008) Εγκύκλιο, με το εξής περιεχόμενο:

«1. Είναι γνωστό ότι κατά τους τελευταίους μήνες του 2007 και τους πρώτους μήνες του 2008 σημειώθηκαν γεγονότα (όπως για παράδειγμα υστέρηση πληρωμών εκ μέρους του δημοσίου για εκτελεσθείσες και πιστοποιηθείσες εργασίες και απεργίες τραπεζικών υπαλλήλων και ιδιοκτητών φορτηγών Δ.Χ. οχημάτων), τα οποία οδήγησαν σε προσωρινή αδυναμία συνέχισης εργασιών σε εν εξελίξει εργολαβίες και σε καθυστερήσεις οι οποίες δεν μπορούν να αποδοθούν σε υπαιτιότητα των αναδόχων.

2. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία των δημοσίων έργων και ειδικότερα τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 5 του ν. 1418/84 (όπως ισχύει) και του άρθρου 36 του Π.Δ. 609/85, όταν οι καθυστερήσεις περί την εκτέλεση του έργου δεν μπορούν να αποδοθούν σε υπαιτιότητα του αναδόχου, παρέχεται, κατόπιν αιτήσεως του, παράταση των προθεσμιών του έργου (συνολικής και τμηματικών), ισόχρονη με τις καθυστερήσεις, με αναθεώρηση. Οι λόγοι της καθυστέρησης και ο χρόνος της παράτασης κρίνονται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.

3. Εν όψει των προαναφερθέντων λόγων καθυστέρησης, οι οποίοι υφίστανται κατά την κοινή αντίληψη, δεν είναι όμως εύκολο να αποδειχθούν σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, οι υπηρεσίες που εκτελούν έργα οφείλουν να αντιμετωπίσουν με επιείκεια τυχόν καθυστερήσεις που εμφανίστηκαν κατά την εκτέλεση των έργων, αυτή τη συγκεκριμένη περίοδο. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που παρατηρείται καθυστέρηση στην εκτέλεση του έργου, πρέπει να αναγνωρισθεί σε κάθε περίπτωση, επιπλέον άλλων παραγόντων και λόγων που τυχόν προβάλλονται για την επαύξηση της ζητούμενης παράτασης, ότι η επί ένα δίμηνο καθυστέρηση στην εκτέλεση των έργων οφείλεται στους ανωτέρω γενικούς παράγοντες, ήτοι α) την καθυστέρηση στην αποπληρωμή οφειλομένων πιστοποιήσεων και β) στις απεργιακές κινητοποιήσεις των τραπεζικών υπαλλήλων (ιδιαίτερως μάλιστα της Τράπεζας της Ελλάδος) που δεν επέτρεψαν τους αναδόχους να ανταποκριθούν πλήρως στις ανάγκες

εκτέλεσης των συμβάσεων. Εφόσον στην προκειμένη περίπτωση δεν ισχύει ο πρώτος λόγος (δηλαδή δεν υπήρξε καθυστέρηση στην πληρωμή λογαριασμού), η δίμηνη παράταση της προθεσμίας να αιτιολογείται με τον δεύτερο λόγο, ενώ στις περιπτώσεις που η καθυστέρηση υπερβαίνει το δίμηνο μπορεί η Προϊσταμένη Αρχή να χορηγεί μεγαλύτερη παράταση.

4. Εννοείται ότι μετά την κατά τα άνω χορηγούμενη παράταση αίρονται όλες οι συνέπειες της καθυστέρησης περί την εκτέλεση του έργου (ποινικές ρήτρες, τυχόν αρξάμενη διαδικασία έκπτωσης κ.ο.κ.). Της Εγκυκλίου αυτής να λάβουν γνώση όλοι οι αρμόδιοι υπάλληλοι των Υπηρεσιών των δημοσίων φορέων εν γένει που ασχολούνται με τις διαδικασίες εκτέλεσης δημοσίων έργων, οι οποίοι εντέλλονται στην πιστή εφαρμογή της».